

VILA, F. Xavier; BRETXA, Vanessa (ed.) (2015).
Language policy in higher education: The case of medium-sized languages.
Bristol: Multilingual Maters. 218 p.

L'octubre de 2011, el Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació, com a part del projecte *Comunitats lingüístiques mitjanes* (CLM),¹ que analitzava les condicions per al manteniment de les CLM sota la influència dels canvis accelerats per la globalització, va convidar diversos especialistes a debatre la situació d'un conjunt de llengües mitjanes que han assolit l'estatus de llengües acadèmiques en els seus respectius territoris. Les comunicacions presentades s'han recollit al volum ressenyat, editat per F. Xavier Vila i Vanessa Bretxa, que s'organitza en vuit capítols, sis dels quals analitzen els casos del danès, el txec, el finès, el suec, l'hebreu modern, les llengües mitjanes africanes i el català. A banda dels estudis pròpiament dits, hi ha un capítol introductori i un de conclusions que completen el volum.

En el primer capítol, F. Xavier Vila presenta l'objectiu del llibre: analitzar les pràctiques, les ideologies i la planificació lingüístiques d'un conjunt de llengües mitjanes acadèmiques. Històricament, la recerca en l'àmbit de les llengües en l'educació superior se centrava en l'anglès com a principal llengua d'internacionalització, i tractava temes com l'aprenentatge integrat de llengua i contingut (CLIL). En contra d'aquesta tendència, l'editor explica que en aquest volum s'analitza la política lingüística en l'educació superior des d'una perspectiva ecosistemàtica, posant el focus en les llengües que veuen afectat el seu rol com a llengües acadèmiques a causa de la irrupció de l'anglès, aspecte que il·lustra amb una síntesi dels següents capítols.

Hartmut Haberland i Bent Preisler defensen al segon capítol, «The position of Danish, English and other languages at Danish universities in the context of Danish society», que la situació sociolingüística de les universitats no es pot entendre sense tenir en compte que l'ús de l'anglès està àmpliament estès en la societat danesa. En l'àmbit de l'educació superior, no va ser fins a finals del segle XX que l'anglès va prendre força en la difusió de la ciència i en la docència, i va fer que el danès deixés de ser l'única llengua d'instrucció. Pel que fa a l'anàlisi de les polítiques i les pràctiques lingüístiques, els autors distingeixen entre producció de la ciència, difusió, docència i gestió. L'estudi conclou que la noció de *domain loss* no és vàlida per a interpretar el que succeeix a Dinamarca, ja que el danès es manté com a llengua acadèmica en tots els àmbits d'ús i només en alguns, com la publicació en revistes científiques, l'anglès ha passat a ser la llengua predominant.

1. Projecte finançat per Linguamón - Casa de les Llengües.

En el tercer capítol, «The position of Czech and other languages at universities in the Czech Republic: some initial observations», Tamah Sherman destaca el contrast que es produeix entre l'àmbit de l'educació superior, en el qual es pot detectar la presència del txec, l'eslovac, l'alemany o l'anglès, i l'homogeneïtat de la societat txeca, en la qual la presència de l'anglès, en comparació amb els països escandinaus, és significativament menor. L'autora fa un estudi *micro* i posa l'atenció en les diverses àrees de l'educació superior dels àmbits de les humanitats i les ciències socials en les quals es poden identificar accions de planificació lingüística, i en valora l'efectivitat. Sherman conclou que la posició del txec com a llengua acadèmica no està amenaçada i afirma que el repte que s'ha d'afrontar és més aviat la manca de competència en llengües estrangeres.

Sabine Ylönen analitza en el quart capítol, «The position of Finish and Swedish as well as other languages at universities in Finland», el cas del finès i el suec, llengües nacionals de Finlàndia. L'estudi ofereix una visió general de les polítiques lingüístiques de les autoritats nacionals i universitàries, de les pràctiques lingüístiques i dels discursos sobre la política lingüística en els àmbits de la docència i la recerca. L'autora destaca dos aspectes importants. D'una banda, que la condició de llengües acadèmiques del suec i el finès està garantida per la legislació finlandesa. De l'altra, que no hi ha una estratègia nacional en l'àmbit de l'educació superior per a regular l'ús de les llengües estrangeres o de l'anglès. En canvi, tot i que no es vulnera la legislació vigent, a les universitats es promou l'ús de l'anglès en totes aquelles activitats relacionades amb la internacionalització i la difusió de la recerca.

Drorit Ram, al cinquè capítol, «Challenges for Hebrew in higher education and research environments», presenta una visió general de la situació de l'hebreu en l'àmbit educatiu pel que fa a les polítiques lingüístiques, seguida d'un estudi sobre la planificació lingüística, les ideologies i les pràctiques lingüístiques en cinc departaments de tres universitats israelianes. L'estudi, que es basa en l'anàlisi de fonts documentals, entrevistes a professors i qüestionaris a estudiants, identifica els actors que intervenen en la definició de la política lingüística universitària a Israel, des del Ministeri d'Educació, que estableix com a requisit d'accés a la universitat la competència en hebreu i en anglès, fins als professors, que prefereixen l'ús de l'hebreu per motius pragmàtics i de competència lingüística. Pel que fa a les pràctiques lingüístiques, l'estudi mostra l'existència d'una distribució funcional segons la qual l'hebreu, oficial a Israel juntament amb l'àrab, manté el seu estatus com a llengua acadèmica pel que fa als usos orals, ja que és la principal llengua d'instrucció. En canvi, l'anglès s'utilitza per a funcions específiques, com les publicacions acadèmiques o les comunicacions amb estudiants de mobilitat.

El sisè capítol, «Challenges for South Africa's medium-size indigenous languages in higher education and research environments», d'Anne-Marie Beukes, posa el focus en la situació de les llengües en l'àmbit de l'educació superior en el context del postaparttheid a Sud-àfrica. Principalment, en destaca les dificultats per a introduir el multilingüisme en aquest àmbit, malgrat que, amb la voluntat de posar fi a la segregació, la Constitució va reconèixer l'oficialitat d'onze llengües, l'afrikaans, l'anglès i nou llen-

gües indígenes africanes, i es va a promoure la diversitat lingüística a les universitats. En la pràctica, només l'afrikaans havia arribat a assolir l'estatus de llengua acadèmica i, juntament amb l'anglès, dominava en l'educació superior, mentre que les altres llengües mitjanes africanes mai no s'havien desenvolupat com a llengües acadèmiques i científiques.

Actualment, els canvis que s'han produït en la composició de la població estudiantil a Sud-àfrica, marcats per l'emigració dels joves, han induït a una *metamorfofi sociolingüística* que ha portat pràcticament a la desaparició de l'afrikaans en l'àmbit universitari. Així doncs, els reptes actuals són la revitalització de l'afrikaans i la introducció d'altres llengües mitjanes africanes en l'educació superior.

El cas del català el tracta Eva Pons Parera al capítol «The position of Catalan in higher education in Catalonia». Amb especial atenció al marc legal, Pons detalla les mesures adoptades en matèria de política lingüística a fi de promoure l'ús del català, gràcies a les quals la llengua catalana ha estat capaç de reconquistar l'àmbit de l'educació superior. Pons proporciona també una visió de l'evolució de les diferents llengües en contacte que hi ha en l'àmbit de l'educació superior a Catalunya, i identifica els cursos de postgrau i les publicacions científiques com els àmbits en els quals l'anglès és més present.

Al vuitè capítol, «Medium-sized languages as viable *linguae academicae*», F. Xavier Vila reivindica la viabilitat de les llengües mitjanes acadèmiques, tot i que destaca els patrons de distribució funcional que els casos analitzats han permès identificar. Bàsicament, s'assenyalen tres àmbits d'ús: administració, docència i recerca i difusió. En els dos primers, les llengües analitzades es mantenen clarament, a excepció de l'afrikaans, però, com bé puntualitza l'editor, aquest cas no es pot extrapolar a la resta de llengües mitjanes, ja que respon a idiosincràcies pròpies del país. En canvi, en l'àmbit de la recerca, no només les llengües mitjanes mai no han predominat, sinó que l'anglès s'estén cada cop més. Vila matisa, però, que caldria analitzar també les activitats de transferència de la recerca o la producció de la ciència, ja que no hi ha motius per a pensar que es faci en anglès. Aquest capítol final també posa en relleu les paradoxes que comporta la internacionalització en l'àmbit de l'educació superior i que cal tenir presents a l'hora de definir la política lingüística en aquest àmbit. El capítol es tanca amb una reflexió final sobre el fet que la comparació dels casos analitzats revela que les llengües mitjanes acadèmiques no han perdut àmbits d'ús, sinó que s'ha desenvolupat una distribució en el seu ús segons la qual, d'acord amb el principi de subsidiarietat lingüística, les tries depenen més dels interlocutors que no pas d'aquests àmbits.

Language policy in higher education: The case of medium-sized languages aporta una visió comparativa dels reptes que planteja la internacionalització per a les llengües mitjanes acadèmiques i omple un buit existent en el camp de la recerca de la política lingüística universitària. El punt fort del volum, de consulta obligada per a tots els interessats en la gestió de les llengües en l'àmbit de l'educació superior, és el fet que combina teoria amb estudis de cas per il·lustrar com l'anglès, llengua predominant de la comunicació acadèmica internacional, no ha aconseguit deteriorar la vitalitat de la

resta de llengües que han arribat a assolir l'estatus de llengües acadèmiques en un àmbit en el qual la política que s'hi desenvolupa no ve determinada només per la intervenció estatal, sinó que hi entren en joc altres variables, com ara les pressions exercides, en l'àmbit econòmic, pels mercats.

Deva GRESA
Universitat de Barcelona